

Список використаних джерел

1. Долговий А. І. Організована злочинність. Київ, Юрид.літер. 1999.
2. Однолько І. В. Теоретичні засади запобігання злочинності. *Юридичний вісник*. №4. 2013. с. 141-145.
3. Шаргородський М. Д. Злочинність та її попередження. Київ, Наука. 1996.

**Злата ЧЕРНЕНКО,
Христина ХОМІЧ,
Анна ТЕРЕЩЕНКО**
студентки ННІПО
Артур МАРГУЛОВ
доктор історичних наук, доцент,
професор кафедри міжнародних
відносин та соціально-
гуманітарних дисциплін
Дніпровського державний
університет внутрішніх справ

**МОБІЛІЗАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ:
ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ**

В умовах сучасного геополітичного середовища проблема забезпечення національної безпеки та обороноздатності держави є актуальною. Особливо важливою стає тема мобілізації в країнах, які зазнали військової агресії. Цей текст аналізує міжнародний досвід правового регулювання механізмів проведення мобілізації в контексті воєнних конфліктів.

Міжнародне співтовариство визнає необхідність розвинути правовий фреймворк для ефективного забезпечення обороноздатності країн, що зазнали військової агресії. Одним із ключових принципів є прозорість та демократичний характер прийняття рішень щодо мобілізації, щоб забезпечити відповідність цих заходів міжнародним нормам [1, с. 4]. Держави, що зазнали агресії, визнають важливість ефективного управління механізмами мобілізації. Міжнародний досвід вказує на необхідність впровадження чітких та ефективних систем управління для забезпечення оперативності та координованості дій в умовах надзвичайних ситуацій [3, с. 70].

Механізми комплектування армій відіграють вирішальну роль у забезпеченні обороноздатності держав і здатності до захисту від загроз зовнішнього ворога. У цьому науковому тексті ми проаналізуємо два основних методи комплектування армій: міліційний та добровільний, на прикладах армій Швейцарії та Сполучених Штатів Америки відповідно.

Міліційний спосіб комплектування армії характеризується мінімальним

командним складом та адміністративним апаратом у мирний час. Така армія зазвичай має за своєю основою резервістів, які складають практично всю національну популяцію. Класичним прикладом такої системи є Збройні Сили Швейцарії. У Швейцарії міліційна система дозволяла залучати до армійської служби чоловіків, які досягли певного віку.

У добровільному способі комплектування армії громадяни виражають своє добровільне бажання проходити військову службу. Цей метод містить вербування, що є складовою процесу відбору добровольців. Таке військо зазвичай називається непризовним або професійним. Класичним прикладом такої системи є Збройні Сили Сполучених Штатів Америки.

У США вербування в армію є добровільним процесом, де кандидати вільно вибирають, чи хочуть вони проходити військову службу. За допомогою спеціалізованих вербувальних бригад кандидати відбираються для професійної служби або в резерві. Перший батальйон морської піхоти США, що почав вербувати особовий склад у 1792 році, став прикладом успішного використання добровільного способу комплектування.

Обидва методи комплектування армій – міліційний та добровільний – мають свої переваги та недоліки і використовуються державами в залежності від їхньої політики та потреб у обороноздатності. Важливо підкреслити, що незважаючи на різницю у методах, обидва підходи спрямовані на забезпечення безпеки та захисту національних інтересів.

В історії багатьох держав, включаючи Сполучені Штати Америки, мобілізація військових ресурсів під час війни відіграла важливу роль у забезпеченні національної безпеки та захисті національних інтересів. Правове регулювання механізму проведення мобілізації становить ключовий елемент в здатності країни ефективно реагувати на загрози [2, с. 40].

Системи мобілізації відіграли важливу роль у воєнному ділі різних епох. Вони забезпечували країни військовими силами та ресурсами для захисту та агресії. Аналізуючи різні системи мобілізації в різних часових періодах та регіонах, ми можемо краще зрозуміти їхні принципи та вплив на воєнні дії. У стародавніх імперіях, таких як Римська, системи мобілізації зазвичай базувалися на принципах повинності та конкурсу. Громадяни були зобов'язані служити в армії за певних умов, але ця система часто була обмежена за статевими, соціальними або власницькими обмеженнями. У середньовіччі, зазвичай, системи мобілізації були більш децентралізованими та залежали від феодалних структур. Лояльні васали надавали військові ресурси своїм сюзеренам у відповідь на земельні та інші привілеї. Під час епохи революцій, таких як Французька та Промислова революції, системи мобілізації претерпіли суттєві зміни. Вони стали більш централізованими та масовими, залучаючи значну кількість громадян у військові формування [4, с. 72].

У сучасних державах системи мобілізації в основному базуються на професійних арміях, але існують також механізми призову національних резервів у разі потреби. Наприклад, у США існує Selective Service System, що

може викликати громадян для служби в армії у випадку війни або національної надзвичайної ситуації.

Підходи до військового призову та мобілізації також вивчалися у різних регіонах світу. Наприклад, у воєнний період в Індокитаї, що охоплював конфлікти у В'єтнамі, Лаосі та Камбоджі, держави впроваджували різноманітні механізми мобілізації, щоб забезпечити військовий потенціал та захистити свої інтереси [3, с. 63]. У країнах Карибського басейну та на Близькому Сході, зокрема на Кубі, в Домінікані, і Лівані, правове регулювання механізму проведення мобілізації визначалося національними умовами та вимогами. Це включало в себе впровадження конкретних правових актів, які надавали державі необхідні повноваження для організації військових ресурсів.

У Грузії мобілізація регулюється рядом законів і нормативно-правових актів, зокрема Конституцією Грузії, Законом про національну гвардію та Законом про оборонну готовність. Конституція передбачає можливість введення військового стану у випадку загрози національній безпеці, а Закон про національну гвардію визначає роль резервної військової сили, що може бути мобілізована у разі необхідності [4, с. 61].

Міжнародний досвід правового регулювання механізмів мобілізації в державах, що зазнали військової агресії, визначає ключові аспекти, які сприяють ефективній реалізації цих заходів. Прозорість, ефективне управління, співпраця з міжнародним співтовариством та захист прав громадян визнаються як важливі елементи в забезпеченні національної безпеки та обороноздатності. Системи мобілізації змінювалися з плином часу та еволюцією політичних та соціальних систем. Незважаючи на різницю у формах та принципах, вони відіграли та продовжують відігравати ключову роль у забезпеченні безпеки та обороноздатності держав.

Список використаних джерел

1. Бровко Н. І. Правове регулювання права особи на свободу переміщення: міжнародний та національний досвід. Київ, 2022. С. 94.
2. Лаговська, Н. В., Теслицький А. А. Міжнародний досвід регулювання кримінальної відповідальності за ухилення від призову в умовах воєнного стану: досвід для України. *Ірпінський юридичний часопис*. 2023. С. 97-107.
3. Прохоренко, Михайло Михайлович, Валерій Михайлович Хлань. Сутність та зміст особливого періоду в Україні. *Scientific works of National Aviation University. Series: Law Journal Air and Space Law* 2.55: 62-67.
4. Шевченко, С. О., Степанченко О. М. Публічне управління розбудовою професійної армії: зарубіжний досвід. 2022. 843 с.
5. Алексеенко І. В., Єремєєва І. А., Маргулов А. Х., Несправа М. В. Історія міжнародних відносин. Підручник. Дніпро : ДДУВС. 2020. 228 с.